

Whisky als motor voor toerisme?

Egbert van der Zee

Het regent. In de buurt is niet veel te beleven. Er zijn mooiere bossen, hogere bergen, mooiere dorpjes en bruisendere steden in andere regio's niet ver weg. Werkgelegenheid in landbouw en visserij loopt terug, fabrieken verouderen. Als de olie binnen afzienbare tijd opdraakt, verliest de regio zijn belangrijkste vorm van inkomen. Deze schets van de Schotse regio Speyside zal bij de meeste lezers een pessimistisch beeld achterlaten. Toch trok Speyside de aandacht van Arie Stoffelen, masterstudent Geografie aan de KU Leuven. De regio beschikt over waterbronnen van een uitzonderlijke kwaliteit en is daarom al eeuwen de bekendste single malt whiskyproducerende regio van Schotland. Niet alleen zorgt deze industrie voor banen en beïnvloedt het de lokale economie direct, het biedt ook een markt voor een bijzondere niche in het hedendaags toerisme. Kan toerisme gebaseerd op een 'cultureel product' als whisky een basis bieden voor regionale ontwikkeling?

In zijn onderzoek kiest Stoffelen ervoor niet op zoek te gaan naar cijfers en statistieken. De thesis beschrijft het functioneren van de lokale toeristische sector, de netwerken rondom de whiskydistilleerders en de ervaringen van toeristen aan de hand van een veertigtal diepte-interviews. In totaal zijn 28 interviews gehouden met verschillende typen 'experts', waaronder managers en vertegenwoordigers van distilleerderijen, beleidsmakers en lokale ondernemers. Ter aanvulling zijn ook 13 binnenlandse en buitenlandse toeristen geïnterviewd, afkomstig van de Britse eilanden, Duitsland, Tsjechië en Nederland. De interviews zijn afgenomen rondom de distilleerderijen, waarvan een aantal een toeristische route hebben gevormd onder de naam 'Malt Whisky Trail'.

In de uitvoering van het onderzoek onderscheidt de auteur zich door twee sterke punten. Ten eerste maakt Stoffelen gebruik van een uitgebreid theoretisch kader waarin bredere theorieën zeer correct worden vertaald naar de praktijk. Stoffelen verklaart bijvoorbeeld de opkomst van het toerisme op de beleidsagenda door een parallel te trekken met de opkomst van de 'cultural economy'. De mogelijkheden van een cultureel product te profiteren door toerisme te ontwikkelen worden door beleidsmakers omarmd. Tegelijkertijd is een cultureel product onderhevig aan invloeden uitgeoefend door een veelvoud van actoren, en daarmee zeer lastig te sturen. Samenwerking tussen de verschillende actoren, in de vorm van een netwerk is hierdoor noodzakelijk om een culturele economie te ontwikkelen. Met deze theoretische benaderingen neemt de auteur een belangrijke horde in de toerismestudies, waar een gebrek aan theoretische onderbouwing een veelvoorkomend probleem is.

Een tweede sterk punt is de kwalitatieve data gebruikt in de thesis. De geïnterviewden komen met onthullende uitspraken. Een vertegenwoordiger van een multinational in de whiskyindustrie geeft bijvoor-

beeld aan dat hij niets ziet in het verder uitwerken van de 'Malt Whisky Trail': "I don't want to be running around spending my time, wasting my time on the trail at the moment. Cause that's what I feel it will be, wasting my energy". Andere partijen zien dit heel anders. Een woordvoerder van Visit Scotland geeft bijvoorbeeld aan dat de 'Malt Whiskey Trail' een voorbeeld van een best practice is. Het bestaande debat, de verschillende visies van partijen en zelfs moeilijk te duiden machtsverhoudingen worden door deze uitspraken duidelijk neergezet.

Gebrekkige samenwerking veroorzaakt een onderbenutting van het toeristisch potentieel

Het door uitgebreid veldwerk aangetoonde gebrek aan samenwerking wordt verklaard vanuit verschillende theoretische bases. Vooral de koppeling naar 'regime theory' is zeer succesvol en biedt een mooi voorbeeld van hoe een toerismestudie de zo vaak gezochte theoretische ruggengraat kan vinden. Deze benadering wordt gebruikt om complexe samenwerkstructuren te onderzoeken en gaat ervan uit dat actoren elkaar nodig hebben om een doel te bereiken. Een uitspraak van een distilleerder over investeren in marketing voor de 'Malt Whisky Trail' kan hiermee in een nieuw daglicht worden geplaatst: "They don't pay any money to it, do they? Why would I want to advertise where my competitors are?". Hoewel de partijen in Speyside een belangrijke overeenkomst hebben, namelijk whisky als centraal thema, blijkt het ontwikkelen van een toeristisch netwerk een lastige klus. De gebrekkige samenwerking veroorzaakt een onderbenutting van het toeristisch potentieel.

Stoffelen is erin geslaagd om een studie naar toerisme uit te voeren die voldoet aan alle eisen van een goede wetenschappelijke thesis. Het theoretisch sterke verhaal, gevoed met zeer bruikbare en interessante resultaten, biedt een basis voor verder onderzoek naar machtsverhoudingen en de dynamiek die achter de ontwikkeling van een toeristische regio liggen.

Stoffelen, A. (2012) *Regional Development of the Speyside in Scotland on the Basis of (Cultural) Route Tourism*. Masterthesis Geografie, KU Leuven.